

Минуле і сучасне традицій добросусідства Одещини

Рец. на науково-популярне видання: *Історичні традиції добросусідства Одещини* / Упоряд.: І. В. Бринош, Е. П. Петровський. – Одеса, 2011. – 280 с.

Збірку «Історичні традиції добросусідства Одещини» цікаво взяти в руки, отже відразу відчуваєш бажання авторів знайти щось позитивне в ситуації багатокультурності, багатоетнічності та багатоконфесійності нашого регіону. Ми всі настільки повірили в неминучість «зіткнення цивілізацій», що серйозна розмова про добросусідство навіть дещо дивує на перший погляд. Авторів цих рядків особливо цікаво було зазирнути до збірки внаслідок давньої залученості до проблематики толерантності, взаємодії свого та чужого тощо. Це було не тільки одним з питань моїх дисертаційних досліджень, але й головною темою спецкурсу з проблематики взаємодії культур, який вже декілька років читається на філософському факультеті ОНУ імені І.І. Мечникова. Саме це надихає мене звернути увагу одеського читача на збірку «Історичні традиції добросусідства Одещини», авторами якої стали відомі українські історики, політологи, посадовці. Відповідальним редактором збірки виступає В. М. Хмарський, науковий авторитет якого відразу змушує довіритись професійному рівню текстів, з яких складається збірка. Водночас збірка науково-популярна, отже розрахована на ширші ніж виключно наукові кола читачів. Це, на мій погляд, надзвичайно важливо, отже питання, що обговорюються в збірці, є дуже затребуваними практично. Можливо, значущість обговорюваних питань підштовхнула відомих науковців до звернення саме до популярного формату – досягнення науковців в цій сфері не мають залишатися тільки в межах наукового товариства. Присутність серед авторів не тільки дослідників, але й представників владних структур та неурядових організацій дозволяє побачити практичний аспект проблеми та запобігти умоглядності, притаманної поверхневим розвідкам. Отже задум та стратегія упорядників збірки постають дуже плідними та перспективними.

Відповідно до останніх соціологічних досліджень в українському суспільстві попри фактичну відсутність конфліктів на етнічному ґрунті рівень толерантності потребує постійної пильної уваги з боку держави, громадських організацій, науков-

ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ДОБРОСУСІДСТВА ОДЕЩИНИ

У науковий світ вийшли історичні портрети авторів збірки І. В. Бринош, Е. П. Петровський, які вивчили історичні традиції добросусідства Одещини, а також надали цим традиціям сучасний розвиток у вигляді практичних рекомендацій до впровадження в сучасному суспільстві.

Ця збірка є науково-популярним виданням, яке допоможе розуміти історичні традиції добросусідства Одещини, а також надали цим традиціям сучасний розвиток у вигляді практичних рекомендацій до впровадження в сучасному суспільстві.

Ця збірка є науково-популярним виданням, яке допоможе розуміти історичні традиції добросусідства Одещини, а також надали цим традиціям сучасний розвиток у вигляді практичних рекомендацій до впровадження в сучасному суспільстві.

Прочитайте цю збірку історичних традицій добросусідства Одещини, а також надали цим традиціям сучасний розвиток у вигляді практичних рекомендацій до впровадження в сучасному суспільстві.

ців, пересічних громадян. Одеська область має низку особливостей історичного, географічного і політичного характеру, які потребують постійного врахування, оскільки суттєво впливають на розвиток міжетнічних стосунків та зростання активності процесів у етнонаціональній сфері. Так, область є прикордонним районом із зоною активних міграційних процесів та міжнаціональних контактів. Притаманний також регіону багатонаціональний характер населення з компактним розподілом по трьох великих історико-етнографічних районах і значно більший ніж середній по Україні відсоток представників некорінних національностей. Внаслідок цього склалося непросте етнонаціональне середовище, яке вимагає значних зусиль щодо нейтралізації основних чинників міжетнічного напруження та утвердження високого рівня міжетнічної толерантності.

Збірка складається з дванадцяти нарисів історичних традицій добросусідства Одещини. Крім цього видання містить ряд авторських статей експертного характеру про різні актуальні питання розвитку міжетнічної толерантності Одещини та інших багатонаціональних регіонів України. У додатках вміщено кращі роботи творчого конкурсу «Традиції добросусідства очима молоді», контакти членів Ради представників національно-культурних товариств регіону, список використаної літератури, рекомендовані веб-ресурси, іншу

інформацію. Відзначимо, що до друкованого видання додається компакт-диск з електронною версією усіх матеріалів, а також спеціально відзнятими відеороликами-презентаціями кількох яскравих прикладів традицій добросусідства Одещини.

Помітно бажання авторського колективу та упорядників збірки зробити її знаряддям сприяння розвитку міжетнічної толерантності та терпимого співіснування багатонаціонального населення регіону. Творці збірки доволі оптимістично дивляться в майбутнє, яке буде покращене завдяки їхнім зусиллям. В збірці прокреслено шляхи практичного використання матеріалів, зібраних авторами, намічено довгострокову програму підвищення рівня толерантності в регіоні, зроблено

припущення про можливість використання висновків дослідження для аналізу українських реалій в цілому. Важливо, що Одеський регіон не представлений як унікальний, отже за умови успішної реалізації програм авторів збірки розроблені схеми зможуть бути використані для вирішення питань інших регіонів. Приваблює саме оптимістичний настрій упорядників збірки, які впевнені в можливості вирішення навіть цивілізаційних конфліктів. Автор цих рядків зовсім не є таким вже оптимістом, як творці збірки. Мабуть, саме тому запрошення до розмови, яке виходить з вуст людини, що не йде в фарватері позицій упорядників книги, постає найбільш цінним та є справжнім визнанням значущості подібної ініціативи.

Анатолій Климов (м. Луганськ)

Вартісний внесок до літератури про Луганськ

Рец. на кн.: Луганск. Страницы истории. Конец XVIII – начало XX века: Сборник / Под общ. ред. Приколоты О. В., Скворцовой Л. Д. – Луганск: Полиграфический центр «Максим», 2012. – 496 с.: илл.

Література з історичного краєзнавства збагатилася цікавим виданням з історії Луганська – обласного центру на сході України. Привертає увагу, перш за все, жанр цього видання: історичні події та факти від 1753 до 1917 року подано у формі своєрідного історичного календаря. Це дало змогу авторам (основною авторського колективу є співробітники музею історії і культури міста Луганська), розповідаючи про кожен рік історії міста, окремо додати витяги із джерел, частина яких уводиться в обіг уперше, а також біографічні довідки про осіб, котрі, завдяки своїй діяльності, посіли чільне місце в цій багатій на події історії. Усі розповіді-сюжети ілюстровано, у книзі загалом уміщено понад 300 ретельно підібраних різноманітних ілюстрацій – світлин, малюнків, схем, планів, документів тощо.

Розповідь про історію міста автори починають із сербської колонізації, створення Слов'яносербії, виникнення села Кам'яний Брід (зараз це один з районів міста – Кам'янобрідський) і

заснування в 1795 р. Луганського ливарного заводу, що започаткував металургійну промисловість України. На ньому виготовлялися різні гармати та снаряди до них, які застосовувалися під час війни з Наполеоном у 1812 р., Кримської війни 1853-1856 рр. Під час останньої робота на заводі йшла цілодобово, чисельність працюючих збільшилася в 4 рази. «Цей час, – писав провідний гірничий інженер країни Котляревський, – був блискучою епохою діяльності заводу, тривалість облоги Севастополя багато в чому зобов'язана йому» (с. 184). Додамо, що продукцією заводу було також художнє литво та побутові речі. Так, у 1809 р., коли відзначалося

століття Полтавської битви, виготовлено величний монумент Слави, встановлений у Полтаві (с. 109-110), у 1849-1850 рр. виготовлено і встановлено в Полоцьку пам'ятник-каплицю на честь перемоги над Наполеоном (с. 115-117).

Луганський завод став центром розвитку промисловості краю, при ньому було побудовано

